

Un jurnal freudian

Lucian Chișu

Am mai scris despre "cazul" Smarandache nu cu mult timp în urmă. Autorului, stabilit în America, i s-a adus la cunoștință acest fapt, bănuiesc pentru a nu se încălca regula că, mereu, când e vorba de o "înjurătură" (fie ea cât de mică) se găsește cineva să informeze la timp persoana vizată. Drept pentru care, Fl. Smarandache mi-a trimis urgent celălalt volum, *Fugit... (jurnal de lagăr)*, spre a descoperi că, în ordine cronologică și de apariție, cel ultim e, de fapt, întâiul.

Accastă experiență de lagăr a poetului matematician are, și ea, la prima vedere, firave legături cu arta, ținând mai degrabă de consolidarea în felurite chipuri a unui curriculum vitae, "gen" smarandachian cultivat cu o feroare cel puțin egală efortului de autodesăvârșire artistică. Prin urmare, pătrund iarăși într-o lume a preocupărilor poetice prin intermediul unui instrument metaliterar și constat de la bun început că mărturisirile autorului privitoare la planul artistic confirmă maniera sa de lucru: elaborare constructivistă, abstractă, cât mai puțin spontană, urmărind cu orice preț paradoxul și... logica ilogicului.

Jurnalul este de o densitate și de o varietate greu de imaginat. Transfulgul și-a propus să noteze tot ce se petrece cu sine și în juru-i, să transcrie realitatea consemnând prin minuțioasa semnalare; (mai ales în ce privește activitatea sa artistică și demersurile, nu puține, pentru promovarea acesteia) un text miscelaneu care conține impresii de stradă, bancuri, copii după corespondența purtată, contabilizări de bani și obiecte; dialoguri din lagăr, comentarii despre spectacole de teatru sau săli de expoziții, Istanbulul văzut de jos (lipsă de bani), munca la negru ș.a.m.d. Dacă n-ar fi fost trăit pe propria piele, acest jurnal s-ar fi putut numi, mai expresiv, *Viața este un colaj*.

Dincolo de această enormă înțesare de fapte cartea își desfășoară relieful pe suprafața câtorva zone de interes. Problema fundamentală a celor ce au ales libertatea este să găsească și țara care să le-o acorde. "O țară de adopțiune" devine o obsesie colectivă, iar sintagma provoacă, pe bună dreptate drame profunde. Un al doilea aspect e de geopolitică deoarece locatarii barăcilor (români, bulgari, ruși, polonezi, italieni) provenind din lumea a treia sunt tratați și ca oameni de categoria a treia. Zbaterile transfugilor în așteptarea "vizei" (pentru capitalism) se transformă într-o, așteptare anevoioasă și tensionată presărată de speranțe, dar și de dezamăgiri semănând pe ici pe colo ("prin punctele esențiale") cu avatarurile interminabilei tranziții de la noi. "Semnele" disperării în lagăr sunt beția și violența. Spirit superior, Fl. Smarandache reușește să evite fără greutate căderea în patologic, dar se afundă involuatar în psihologia subconștientului. Defularea sa care trebuia să se producă în vreun fel are drept rezultat apariția în jurnal a pasajelor lubrice, a unui limbaj obscen până dincolo de limitele suportabilului.

Autorul se eliberează de obsesia lagărului prin limbaj și prin violența limbajului. Cred că această grilă freudiană de interpretare a cărții îi păstrează caracterul metaliterar și-i mai atenuează din senzația de disconfort a unora dintre pagini.

LUCIAN CHIȘU.

in *Literatorul*, Anul IV.

București, nr. 3(171), 20-27 ianuarie 1995. p.4